

LIETUVIŲ KALBOS PAMOKOS PLANAS

Dalykas: Lietuvių kalba ir literatūra

Klasė: 8

Mokytojo pavardė, vardas: Viktorija Adomaitytė

Pamokos tema: Lietuvių kalbos įvairovė

Trumpas klasės konteksto aprašymas: Mokykla yra valstybinė, ją lanko aptarnaujamoje teritorijoje gyvenantys mokiniai, komplektuojant klases laikomasi įtraukiojo ugdymo principų. Klasėje mokosi 30 mokinių (10 berniukų, 20 mergaičių). Klasėje yra mokinė, turinti skaitymo ir rašymo sunkumų bei nerimo sutrikimą, taip pat dvi mokinės, turinčios dėmesio sutrikimą.

Pamokos struktūra	Pamokos turinys
Pasirengimas pamokai	
Ugdymo(si) tikslas / uždaviniai Tikslas formuluojamas vadovaujantis UDM principais	Tikslas: Pažinti lietuvių kalbos įvairovę ir suprasti bendrinės kalbos, tarmės, patarmės ir šnektos skiriamuosius bruožus.
Planuojami įgyti pasiekimai Konkretūs pasiekto tikslo įrodymai	Rezultatai Mokiniai pasirinktu būdu pademonstruos (atskleis): Visi – žinos, kad lietuvių kalba yra įvairi, žmonės šneka skirtingai, lietuvių kalba skirstoma į bendrinę kalbą, tarmes, patarmes ir šnektas. Dauguma – žinos ir mokės paaiškinti, kas yra bendrinė kalba, tarmė, patarmė ir šneкта, atskleis jų skiriamuosius bruožus. Kai kurie – gebės, pritaikydami pietinių šiauliškių šnektos bruožus, pademonstruoti sukurtą kalbos pavyzdį ir jį interpretuoti bendrinės kalbos, tarmės ir šnektos požymių atžvilgiu.

Ugdymosi barjerų apmąstymas

Mokinių įvairovės apmąstymas,
galimų kliūčių konkrečioms
mokiniam numatymas,
pastoliavimo būdų suplanavimas

Numatomi barjerai

- Mokinei, turinčiai skaitymo ir rašymo sunkumų, gali būti sunku perskaityti ir suvokti skaitomą tekstą, reikšti mintis raštu.
- Dėl nerimo sutrikimo gali būti sunku kalbėti viešai klasėje, reikšti mintis grupėje, siūlyti savo idėjas.
- Dviem mokinėms, turinčioms dėmesio koncentracijos sutrikimą, gali būti sunku sutelkti dėmesį į skaitomą ir analizuojamą tekstą. Gali būti sunku savarankiškai struktūruoti užduotis ir planuoti laiką joms atlikti.

Numatomos pastoliavimo priemonės**Pastoliavimo priemonės darbui su tekste medžiaga:**

- Teksto analizavimui siūlomas audio formatas;
- Sudaroma galimybė iš anksto namuose perklausyti ar perskaityti tekstą;
- Darbas grupėje dirbant su tekste medžiaga;
- Pateikiamas paruoštas trumpas žodynėlis su sudėtingesniais žodžiais rašytiniu tekstu ir įgarsinta forma.

Emocinio saugumo sudarymui ir nerimo lygio mažinimui:

- Garsą slopinančios ausinės;
- Galimybė išklausyti tekstą individualiai;
- Užduotis atlikti sėdint ant sėdmaišių atokiau nuo klasės šurmilio;
- Susitarimas, kad kylant nerimui galima nueiti į progimnazijos relaksacinį kambarį.

Pastoliavimo priemonės dėmesio koncentracijai stiprinti:

- Pateikiamas vizualus pamokos planas (matomos pamokos dalys ir planuojama kiekvienos dalies trukmė);
- Galimybė pasirinkti darbą individualiai, poroje arba grupėje;
- Taikomi mokytojo ir mokinių bendri susitarimai padedantys išlaikyti dėmesį;
- Sudaroma galimybė naudotis priemonėmis tenkinančiomis sensorinius poreikius;
- Sudaroma galimybė pažymėti atliktas užduotis pamokos plane;
- Atliekant užduotis naudojamas laikmatis ir garsinis mokytojos signalas.

Mokymosi procesas (eiga)

Visų mokinių įsitraukimo į mokymosi procesą įgalinimas.

Įvairių ugdymo proceso elementų, įtraukiančių mokinius į mokymąsi per visą pamoką taikymas

Sužadinimas. Pamokos pradžioje sužadinimui parodoma laidos „Ryto suktinis“ ištrauka, kurioje vaikas tarmiškai deklamuoja eilėraštį.

Tarmiškai kalbantis vaikas (13:02-14:23): <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/1013711255/ryto-suktnis-su-zita-kelmickaite-laiko-rata-pasukus>

Pamokos tikslo aptarimas. Mokytoja skaidrių pateiktyje parodo pamokos temą ir tikslą. Aptaria su mokiniais planuojamus įgyti pasiekimus (skirtingus tikslo lygius).

Sudominimas nauja tema ir jos aptarimas. Mokytoja skaidrių pateiktyje demonstruoja žemėlapius, kuriuose matyti tarmių, patarmių ir šnektų skirtumai. Mokytoja žodžiu bei, demonstruodama žodžių struktūros skirtumus, aptaria pargindinius tarmių skiriamuosius ženklus, pateikia tarmiškų žodžių pavyzdžių, kurie taip pat matyti ir žemėlapiuose. Aptariami šiauliškių šnektos bruožai.

Namų darbo pristatymas. Mokinių namų darbas buvo iš anksto pasidomėti, ar artimoje aplinkoje yra žmonių, kurie kalba tarmiškai, prisirinkti žodžių ar sakinių pavyzdžių. Interaktyvioje lentoje pateiktame žemėlapyje mokiniai uždeda burbuliuką toje vietoje, iš kur yra jų tarmiškas pavyzdys (pavyzdžiui, žodis ar frazė).

Visų mokinių įgalinimas giluminiam pamokoje nagrinėjamų problemų supratimui.

Skirtingą mokinių gebėjimų lygį, informacijos apdorojimo ir supratimo būdus atitinkančių metodų taikymas

Naujų žinių analizė

Mokytoja pristato mokiniams galimybę dirbti grupėse (Karuselės metodas) arba individualiai.

Karuselės metodas.

Klasėje yra 6 stotelės (stalai) su skirtingomis užduotimis. Kiekviena grupė atlieka užduotis, pateiktas kiekvienoje stotelėje. Darbai stotelėje atliekant užduotį atlikti skiriamos 5 minutės. Mokiniai gali matyti laiką virtualioje lentoje. Suskambėjus 5 min. laiką fiksuojančiam laikmačiui, grupės pereina iš vienos stotelės į kitą ir atlieka jos užduotį.

Viso grupinio darbo metu mokiniai virtualioje lentoje gali matyti tarmės, patarmės, šnektos sąvokas bei pietinių šiauliškių šnektos bruožus.

Užduoties paskelbimas

Svarbu mokiniams pabrėžti, kad dirbant grupėse svarbu visiems kartu diskutuoti ir atlikti kiekvieno etapo užduotis.

Mokinių skirstymas į grupes

Mokiniai išsitraukia spalvotus lapelius. Į 6 grupes sėda mokiniai, išsitraukę lapelius su geltona, raudona, mėlyna, žalia, balta, juoda spalvomis; individualiai dirba mokiniai, pasirinkę pilkos spalvos lapelius. Kiekviena grupė gauna atsakymų lapą. Lape mokiniai mato kiekvieno etapo užduočių atsakymų laukelį bei grupės vaidmenis (kapitonas, raštininkas, laiko skaičiuotojas, skaitovas, apibendrintojas). Mokiniai turi pasiskirstyti bei pasirašyti savo vardą prie vaidmens.

1 Užduotis visoms grupėms

Susipažinimas su R. Kmitos pietinių šiauliškių šnektą parašyta romano „Pietinia kronikas“ ištrauka. Ant stalų padėtos planšetės su tekstu. Mokiniai pasirenka skaityti ištrauką arba klausytis ausinėse [opiq.lt](https://www.opiq.lt) platformoje.

2 Užduotys darbui grupėse „Karuselė“ arba individualiai.

1 užduočių rinkinys 1 stotelėje bei individualiam darbui

- Kuo teksto kalba neįprasta?
- Kokius šiaulietiškos šnektos bruožus atpažįstate? Juos įvardinkite.
- Palyginkite mokytojos ir pasakotojo kalbą: kokiems funkciniais stiliams priskirtumėte šias kalbas? Koks įspūdis sukuriamas maišant stilius?

2 užduočių rinkinys 2 stotelėje bei individualiam darbui.

- Kieno vardu ir kaip pasakojama apie pokalbį su mokytoja?
- Apibūdinkite teksto pasakotoją. Iš kokio savęs jis šmaikščiai pasijuokia?
- Kaip kalba atskleidžia jo mąstymą, vertybes, gyvenimo patirtį?

3 užduočių rinkinys 3 stotelėje bei individualiam darbui.

- Pasvarstykite ir argumentuokite, kada tarmės vartojimas kelia skaitytojų ar klausytojų juoką.
- Dėl kokių priežasčių poetai ir rašytojai pasitelkia kalbėjimą savo tarme.

4 užduočių rinkinys 4 stotelėje bei individualiam darbui.

- Ant stalo mokiniai ras pabirusius žodžius. Vieni iš jų yra tarmiški, kiti – bendrinės kalbos. Mokiniai turi juos suklasifikuoti ir surašyti į lentelę savo grupės atsakymų lape. *Papildoma užduotis (jei liks laiko): pabandyti nustatyti tarmiškų žodžių tarmę (Ž – žemaičių, A – aukštaičių).

5 užduočių rinkinys 5 stotelėje bei individualiam darbui.

- Grupė analizuoja savo namų darbo žodžius ar frazes: atsakymų lape įvardina patarmę ir parašo, kokie garsai jų patarmėje yra ypatingi (ilgesni, trumpesni, kur yra žodžio kirtis ir pan.)

6 užduočių rinkinys 6 stotelėje bei individualiam darbui.

- Mokiniai pagrindžia arba paneigia teiginį: „Tarmės yra gausus tautinės kalbos aruodas, kuris turi būti puoselėjamas.“ Pagrįskite savo nuomonę ir parašykite 2-4 sakinius. Atsakymais pasidalina mentimeter.com

Veiklos rezultatų aptarimas. Karuselės užduočių refleksija. Mokiniai kartu su mokytoja aptaria 6 stotelėse ir individualiai atliktas užduotis bei tai, kaip sekėsi jas atlikti. Virtualioje lentoje mato šeštoje stotelėje grupių ir individulius pateiktus atsakymus.

Strateguojanti, savarankiška mokinių mokymosi veikla bei įgytų žinių ir gebėjimų pademonstravimas skirtingais, mokiniams palankiais būdais.

Strateguojantis mokymasis

Kūrybinė užduotis grupėse. Mokiniams pristatoma užduotis – sukurti kalbos pavyzdį pietinių šiauliškių šnekta ir pristatyti jį pasirinktu būdu (pasakojimas, anekdotas, video, vaidinimas ir pan.). Planuodami pasirinktą veiklą mokiniai išsikelia veiklos tikslą, planuoja procesą, stebi ir vertina savo veiklos kryptingumą.

Mokiniam (jų pasirinkimui) pasiūlomos veiklos, įgalinančios savarankiškai strateguoti ir veikti, siekiant išsikelti tikslo.	Pristatymo trukmė iki 3 minučių. Dirbama tose pačiose karuselės grupėse, porose arba individualiai. Mokinių pristatymai. Mokiniai pristato savo grupinius darbus.
Mokinių refleksija Taikomi būdai, kurių metu mokiniai apmąsto ir išreiškia savo mokymosi per pamoką patirtį (sėkmes ir patirtus sunkumus)	Refleksija. Virtualioje lentoje mokiniai mato refleksijos klausimus. Mokiniai klausimus aptaria ir kartu su mokytoja bei klasės draugais pasidalina mintimis. 1. Kurios užduotys labiausiai įtraukė ir buvo įdomiausios? 2. Ką naujo sužinojo? 3. Kas labiausiai padėjo suprasti tarmes, patarmes ir šnektas?
Mokytojo refleksija Mokytojo renkama informacija apie mokinių mokymąsi per pamoką, grįžtamasis ryšys mokiniams čia ir dabar, savo praktikos apmąstymas	Mokytojo grįžtamasis ryšys apie pamokos organizuojamos UDM prieigoje vertingumą ir jos organizavimo ypatumus. Aptariama mokinių refleksijos reikšmė mokiniams pažinti savo mokymąsi ir išmokti mokytis bei reikšmė mokytojui – pažinti savo mokinius ir atrasti tinkamus būdus ugdymo diferencijavimui bei pastoliavimui.

Lietuvių kalbos tarminių žemėlapis

